

ЖОРНОКУЙ В. Г. ОСУЩЕСТВЛЕНИЕ ПРАВА УЧАСТИЯ В УПРАВЛЕНИИ ХОЗЯЙСТВЕННЫМ ОБЩЕСТВОМ

Проанализировано содержание права участия в управлении хозяйственным обществом путём установления системы составляющих его правомочий. На основании проведённого исследования сделан вывод о том, что исследуемое право составляют правомочия: участия в подготовке к проведению общего собрания; принимать участие в общем собрании участников хозяйственного общества; голосовать по всем вопросам повестки дня общего собрания; требовать проведения внеочередного общего собрания участников.

Ключевые слова: хозяйственное общество, акционерное общество, общество с ограниченной ответственностью, право участия в управлении, право на информацию о деятельности.

ZHORNOKUY V. H. REALIZATION OF THE RIGHT ON PARTICIPATION IN AN ECONOMIC SOCIETY'S MANAGEMENT

The attempt of carrying out the analysis of the content of the right of the participation in management of economic society, that is to install system of competences that it composed of, is made in the article. On the basis of the conducted research the author draws a conclusion that the studied right consists of the competences: of participation in preparation for carrying out general meeting; to take part in general meeting of participants of economic society; to vote on all questions of the agenda of general meeting; to demand carrying out extraordinary general meeting of participants.

The author notes that realization of every power composing the content of the right on participation in a business entity's management is implemented according to its mechanism. As a result violation of such powers in the whole constitutes a violation of the researched subjective corporate right. Interrelation of the powers of the right on participation in a business entity's management is caused by the inability of their self-realization; otherwise it would lead to the need for considering them as independent subjective corporate rights.

It is proved that realization of the right on management in all cases it is needed to realize the right of a participant of a business entity on information (about his/her rights, about the calling of a general meeting of the members, about the decision of agencies of a business entity, etc.). The author pays attention that according to the common rule agencies are elected at the general meeting of the participants; their powers are terminated at the same meeting, so the grounds of formation, modification and termination of powers of the participants in the sphere of management must also include the competence of the highest managing agency of a business entity.

Keywords: economic society, joint-stock company, limited liability society, right of participation in management, right for the information on activity.

УДК 347.4(477)

А. С. ЗАГОРОДНІЙ,

*старший викладач кафедри правового забезпечення господарської діяльності
факультету права та масових комунікацій
Харківського національного університету внутрішніх справ*

ПРАВОВІДНОСИНИ ІЗ ЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ЗАМОВНИКІВ ЮРИДИЧНИХ ПОСЛУГ

За допомогою системного аналізу описано цивільно-правовий захист через його розуміння як виду правовідносин. На прикладі правовідносин із захисту прав та інтересів замовників юридичних послуг визначено суб'єктний склад таких правовідносин, об'єкт (об'єкти) та підстави виникнення. Окрему увагу приділено описанню такого об'єкта захисту, як інтерес. Відносна новизна застосованого підходу полягає в тому, що в доктрині цивільного права переважає позиція, за якою захист розглядається не через конструкцію правовідносин, а шляхом описання актів протидії потерпілої особи. Описання захисту через проекцію правової форми правовідносин дозволяє більш чітко визначити правові можливості потерпілих осіб. Практичним наслідком такого підходу є підвищення ефективності правового захисту.

Ключові слова: захист, правовий захист, цивільно-правовий захист, захисні правовідносини, захист цивільних прав та інтересів.

Переважає більшість відомих у юридичній доктрині визначень правового захисту взагалі та цивільно-правового захисту зокрема містить в

собі акцент на поведінку особи, яка захищається, або на діяльність певних компетентних органів. За таким підходом захист розкривається

через описання поведінки суб'єкта, який з метою локалізації правопорушення, припинення протиправної дії, зменшення негативних наслідків такої дії здійснює акти протидії. Тут, здебільшого, розкривається фактична сторона захисту. Так, О. І. Антонюк цивільно-правовий захист розглядає як «безпосереднє запобігання порушенню права чи інтересу у разі наявності реальної загрози такого порушення, припинення вже розпочатого порушення, відновлення порушених прав, усунення інших перешкод для здійснення прав і задоволення інтересів як результат застосування спрямованих на це цивільно-правових заходів самою управленою особою або уповноваженим органом» [1, с. 50]. Дотримуючись того ж підходу, І. О. Дзера та інші розуміють цивільно-правовий захист як систему активних заходів, що застосовуються суб'єктами цивільного права, компетентними державними чи іншими органами, спрямовану на усунення порушень цивільного права чи інтересу, покладення виконання обов'язку з відновлення порушеного права на порушника [2, с. 176].

Тож наведені вище визначення цивільно-правового захисту стосуються змістовної характеристики поведінки осіб, які захищаються, чи уповноважених на захист відповідних органів. Вважаємо такі понятійні визначення цілком прийнятними як доктринальні дефініції, оскільки вони достатньо послідовно та повно розкривають сутність захисної поведінки суб'єктів захисту. Водночас ми не можемо повністю задовольнитися ними, оскільки вони, як зазначалося вище, розкривають здебільшого фактичну сторону захисту, тобто описують акти протидії як такі. Подібний підхід не завжди дозволяє визначити правову форму захисту та встановити, які саме права та обов'язки виникають між суб'єктом, який захищається, та правопорушником чи іншим суб'єктом. З огляду на це, в цій статті пропонується розглянути захист через його характеристику як виду правовідносин. Із науково-практичної точки зору це дозволить встановити момент виникнення цих правовідносин, описати їх суб'єктний склад та об'єкти, вказати на місце в системі цивільно-правових відносин¹. Для ілюстративності дослідницького матеріалу цієї статті пропонуються правовідносини із захисту прав та інтересів замовників юридичних послуг.

На жаль, у цивілістичних дослідженнях про захист як про вид правовідносин рідко коли

йдеться, що вказує на актуальність розгляду вищезначених проблемних питань. Можливо, це пов'язано зі спірністю положення про те, що право на захист є самостійним суб'єктивним правом. Як відомо, одні автори право на захист оцінюють окремим суб'єктивним правом, інші – навпаки, вважають, що захист є елементом будь-якого суб'єктивного цивільного права. У свою чергу, визнання права на захист самостійним суб'єктивним правом неминуче викликає необхідність обґрунтування теоретичних положень про те, змістом яких правовідносин воно є. Адже існування різних за природою суб'єктивних прав у рамках одних і тих же правовідносин неможливе. Враховуючи складність визначення згаданих теоретичних положень, більшість авторів обходить своєю увагою розгляд цивільно-правового захисту через його характеристику як певного виду правовідносин.

Більш прийнятною позицією, на наш погляд, є та, за якою право на захист розглядається похідним суб'єктивним правом, яке надає одному з учасників (потерпілому) додаткові правові можливості, а на іншого учасника (правопорушника) покладає, як правило, додаткові обов'язки. За деякими способами захисту додаткових обов'язків у правопорушника не виникатиме, принаймні в значенні здійснення ним активної зобов'язальної поведінки, але він потерпатиме від певних негативних наслідків.

Пов'язаність права на захист із правом (інтересом), що підлягає захисту, створює враження суцільності правовідносин, оскільки правовий зв'язок продовжує існувати між одними і тими ж учасниками і після виникнення захисних правовідносин. Насправді ж із моменту посягання на право (інтерес) одного із учасників виникає якісно новий правовий зв'язок, хоча й з одним і тим же суб'єктивним складом. Цей висновок підтверджується тією обставиною, що у потерпілої особи виникають нові дійсні правові можливості, які до посягання на його права (інтереси) мали вигляд правових очікувань (можливостей правоздатного характеру). Юридичними фактами виникнення захисних правовідносин є різноманітні правопорушення в широкому значенні цього слова, а точніше – власне правопорушення, невизнання права або його оспорювання (ст. 15 Цивільного кодексу України [3]). Основні правовідносини, тобто ті, права з яких підлягають захисту, при цьому не припиняються, що створює для правопорушника можливість добровільного виконання своїх обов'язків (без державного чи іншого примусу), адже вони зберігають свою юридичну актуальність.

Що стосується суб'єктного складу захисних правовідносин, то він кількісно визначатиметься

¹ Зміст захисних правовідносин у цій статті не розглядається, оскільки детальна характеристика прав і обов'язків сторін захисних правовідносин є неможливою в обсязі цієї статті.

залежно від того, чи є множинність участі в правовідносинах, права (інтереси) з якого підлягають захисту, чи ні. Якщо так, то треба врахувати, скільки таких учасників, у тому числі й третіх осіб. Інакше кажучи, суб'єктний склад основних матеріальних правовідносин визначає суб'єктний склад захисних правовідносин, окрім випадків здійснення захисту шляхом звернення до певних уповноважених (юрисдикційних) органів. Такі правовідносини набуватимуть публічно-правової процесуальної форми та ускладнюватимуться участю відповідних органів – суду, третейського суду, адміністративних органів тощо. Захист прав замовників юридичних послуг можливий також за участі специфічних юрисдикційних органів, а саме – кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури.

Визначення об'єкта захисних правовідносин наражається на проблему неоднозначного розуміння об'єктів цивільних правовідносин як таких. Оминаючи описання позицій, що вироблені на сьогодні цивілістичною доктриною², ми в цьому питанні виходимо з того, що під об'єктом цивільних правовідносин слід розуміти те ж саме, що й під об'єктом цивільних прав. Щоправда, остання категорія («об'єкт цивільних прав») також визначається по-різному. Слід погодитися з висловленою точкою зору, що в дослідницькій роботі під час виникнення ситуації неоднозначного розкриття змісту наукових категорій необхідно прийняти певну категорію як компромісну (В. І. Жуков [5, с. 127–137]) або спиратися на певне поняття як на більш сильне чи висхідне (С. О. Сліпченко [6, с. 37–39]). При цьому С. О. Сліпченко як висхідне розуміння категорії «об'єкт цивільних прав» пропонує легальне поняття, закріплене в ст. 177 ЦК України [3]. Як слушно відзначає С. О. Сліпченко, цивільний закон хоча й не дає буквальної дефініції об'єктів цивільних прав, але дозволяє дійти висновку, що під ними розуміються матеріальні та нематеріальні блага. Таким чином, законодавець розкриває поняття об'єкта цивільних прав через поняття «благо» [6, с. 40].

Що ж буде благом, на досягнення якого спрямовані захисні правовідносини, котрі виникають із факту порушення зобов'язань із надання юридичних послуг? За нашим переконанням, таким благом є певний результат (ефект), що є наслідком застосування того чи іншого способу (заходу) захисту безпосередньо самим суб'єктом захисту (самозахист) або через звернення

ним до певного юрисдикційного органу. Цей результат (ефект) в одних випадках матиме фактичне значення, а в інших – юридичне. Фактичне значення має, зокрема, результат (ефект) захисту у вигляді примусового (тобто на підставі рішення суду) виконання зобов'язання з надання юридичної послуги, предметом якої є надання консультації (примусове виконання зобов'язання в натурі). Консультавання як таке не призводить до виникнення, зміни чи припинення у замовника юридичної послуги певних прав або ж обов'язків. Воно тільки дозволяє з'ясувати, так би мовити, оперативний статус замовника, тобто визначити його правове положення (можливості) в тих чи інших правовідносинах на той чи інший момент у часі. Отримання замовником інформації про свої юридичні можливості та, скажімо, технологію їх реалізації й буде таким благом, що кваліфікується нами як об'єкт розглядуваних тут захисних правовідносин.

Навпаки, юридичне значення матиме, наприклад, результат (ефект) захисту щодо спонукання виконавця юридичної послуги до здійснення ним дій, спрямованих на процесуальне представництво у суді. Через дії виконавця у замовника будуть виникати, змінюватися та припинятися відповідні права (обов'язки) позивача, відповідача чи третьої особи. Зрозуміло, що наведений вище поділ результатів (ефектів) реалізації захисних правовідносин має умовний характер, адже коли йдеться про фактичні дії виконавця юридичної послуги щодо надання консультації, то це також пов'язано з виникненням певних правових наслідків: належне, хоча й примусове, виконання замовником юридичної послуги своїх обов'язків призводить до припинення зобов'язання.

На відміну від використаного нами словосполучення «об'єкт захисних правовідносин», у літературі найчастіше зустрічаються також терміни «об'єкт захисту» та «об'єкт правового захисту». Під об'єктами захисту (правового) одні автори розуміють суб'єктивні права (В. В. Долинська [7, с. 147]), інші – не тільки права, але й інтереси та навіть правопорядок (З. В. Ромовська [8, с. 489–491], Я. М. Шевченко [9, с. 57]).

За нашим переконанням, між категоріями «об'єкт захисних правовідносин» та «об'єкт захисту» («об'єкт правового захисту») не існує антагоністичних суперечностей. Оскільки нами обрано підхід щодо описання захисту як виду правовідносин, більш доречно застосовувати словосполучення «об'єкт захисних правовідносин». Втім, коли йдеться про описання захисту як дії, спрямованої на відновлення (визнання) порушених суб'єктивних прав чи інтересів, напевно можна говорити, що такі

² Огляд точок зору див. у роботі В. І. Сенчищева «Объект гражданского правоотношения. Общее понятие» [4, с. 112–138].

права та інтереси є «об'єктами захисту». Отже, порівнювані категорії використовуються в різних аспектах, які не виключають можливості існування одна одної.

Розглянемо «об'єкти захисту» через призму дослідницьких завдань цієї статті. Як зазначалося вище, доктрина цивільного права розуміє «об'єкти захисту» достатньо широко: суб'єктивні права, інтереси та правопорядок. На наш погляд, правопорядок не може бути окремим (самостійним) «об'єктом захисту», оскільки він є різновидом інтересу, а точніше – публічного інтересу. Таким чином, на першому рівні поділу «об'єктів захисту» слід розрізняти суб'єктивні права та інтереси. В свою чергу, інтереси, залежно від того, хто їх виражає (є носієм інтересу), можуть поділятися на приватні та публічні [10, с. 65–97; 11, с. 161–200; 12, с. 54–81].

Суб'єктивними правами замовника юридичної послуги (як «об'єктами захисту») є, перш за все, його права вимоги, що звернені до виконавця про надання обумовленої договором послуги певного предметного вигляду. Захист згаданих прав вимог замовника здійснюється шляхом застосування такого способу, як примусове виконання обов'язку в натурі (п. 5 ч. 2 ст. 16 ЦК України). Спонування виконавця до належного виконання ним свого обов'язку в натурі може здійснюватися через застосування неустойки (ст. 549–552 ЦК України) та / або дисциплінарного стягнення (попередження), якщо виконавець надає послугу в статусі адвоката (п. 1 ч. 1 ст. 35 закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [13]). Серед інших майнових прав замовника («об'єктів захисту») слід пригадати його право власності на грошові кошти, яке може зазнавати шкоди через неналежну поведінку виконавця. Зокрема, замовник може нести невиправдані витрати грошей, сплачуючи неналежно надану або навіть ненадану послугу, що тягне за собою виникнення у нього можливості відшкодування майнової шкоди у вигляді реальних збитків (п. 1 ч. 2 ст. 22 ЦК України).

Відшкодуванню підлягатиме й упущена вигода, тобто доходи, які б замовник міг отримати за іншими зобов'язаннями, якби не протиправна поведінка виконавця (п. 2 ч. 2 ст. 22 ЦК України). Наприклад, виконавець юридичної послуги допустив помилки, складаючи проект певного договору (скажімо, поставки), укладання та виконання якого в подальшому спричинило у замовника отримання доходів меншого обсягу, ніж це було б можливим за умови якісної розробки проекту такого договору.

Отже, в останньому прикладі захисту підлягатиме суб'єктивне право, підставою виник-

нення якого є укладення іншого договору – поставки, де замовник юридичної послуги вступає однією зі сторін.

Для замовників – фізичних осіб актуальним є питання про захист таких об'єктів, як право на своє життя та здоров'я. Порушення виконавцем зобов'язання з надання юридичних послуг може призводити до душевних страждань замовника – фізичної особи, що, відповідно до п. 2 ч. 2 ст. 23 ЦК України, надає їй підстави для відшкодування моральної шкоди. Об'єктом захисту тут буде особисте немайнове право фізичної особи на збереженість її психічного здоров'я, а точніше – право на життя (ст. 281 ЦК України)³.

Окрім суб'єктивних прав, цивільне законодавство вказує й на можливість захисту інтересів (ч. 2 ст. 15, ст. 16 ЦК України). Як справедливо відзначають дослідники правових проблем інтересу, незважаючи на те, що у ЦК України термін «інтерес» вживається понад сто разів, він не має законодавчого визначення [1, с. 55].

Звернення до спеціальних досліджень, що присвячені розв'язанню проблемних питань інтересів у приватному праві, дозволяє дійти висновків про багатоаспектність категорії «інтерес», яка може мати різноманітні свої прояви та, відповідно, термінологічні позначення [10–12; 1, с. 55–60; 8, с. 489–491]⁴. У той же час, якщо говорити про інтерес (приватний інтерес) у вузькому значенні, тобто такому, за яким він протиставляється суб'єктивному праву, то можна його визначити таким чином: це можливість (прагнення) суб'єкта цивільно-правових відносин, що спрямовані на досягнення певного майнового чи немайнового блага або юридичного статусу, які зумовлюються загальним змістом об'єктивного права, простим легітимним дозволом та не опосередковуються суб'єктивним обов'язком конкретної особи.

Як інтерес замовника юридичної послуги можна пригадати його прагнення щодо отримання позитивного для себе рішення суду за певним цивільним спором. Винесення такого

³ Прагнення людини до збереженості свого психічного здоров'я, на наш погляд, є елементом змісту права на життя. Абзац 2 ч. 2 ст. 281 ЦК України визначає право фізичної особи «захищати своє життя та здоров'я ... від протиправних посягань будь-якими засобами, не забороненими законом».

⁴ Незважаючи на наявну в літературі аргументацію щодо необхідності позначення різних аспектів прояву інтересу відповідними термінами («законний інтерес», «законом охоронюваний інтерес», «правовий інтерес», «юридичний інтерес» тощо), ми дотримуємося лексики, що використовується в ЦК України, тобто застосовуємо базовий термін – «інтерес».

рішення не є обов'язком суду, який розглядає спір, оскільки суд керується не прагненням особи (позивача), а обставинами справи та чинними нормами законодавства. Не може гарантувати позитивного вирішення спору й адвокат чи інша особа, яка підтримує захист у суді в інтересах замовника юридичної послуги (позивача). Точніше сказати, отримання позитивного рішення суду не входить до складу суб'єктивних обов'язків особи, яка надає юридичну послугу. Від виконавця юридичної послуги замовник може вимагати лише вчинення всіх необхідних дій, що є змістом подібної послуги. Досягнення ж результативності (ефективності) дій виконавця юридичної послуги не може бути його юридичним обов'язком. Тож отримання замовником юридичної послуги (позивачем) певного блага або статусу на підставі винесення відповідного рішення суду не опосередковується правовою формою суб'єктивного права. Реалізація подібного інтересу досягається через прояв низки чинників, серед яких і сама поведінка замовника юридичної послуги (позивача), поведінка виконавця юридичної послуги, стан законодавства, тенденції судової практики тощо.

В той же час, якщо виконавець юридичної послуги надає таку послугу неналежно, це може негативно вплинути на досягнення описаного вище інтересу. Способи захисту, що спрямовуватимуться замовником на надання йому юридичної послуги належної якості (тобто будуть захистом його суб'єктивних прав), одночасно будуть і способами захисту інтересу щодо винесення позитивного рішення суду. До речі, інтереси хоча і є самостійними «об'єктами захисту», але захищаються за загальним правилом, не виокремлено, а паралельно з конкретним суб'єктивним правом потерпілої особи. Втім, ця обставина не може нівелювати їх «самостійність» як правового явища.

Класифікацію захисних правовідносин можна здійснювати за ознакою правової форми: захисні правовідносини, що існують виключно в матеріально-правовій формі та захисні правовідносини, які обтяжені ще й процесуальною правовою формою. До останніх слід віднести усі випадки захисту, пов'язані з участю упов-

новажених на це органів. Звернення до таких органів із вимогою про захист та сам порядок проведення захисту завжди мають певну, передбачену в законодавстві чи в інших нормативних актах (зокрема положеннях про третейські суди) процедуру, процесуальну форму. Як правило, ця процесуальна форма містить у собі нормативні положення публічно-правового характеру. Подальший поділ захисних правовідносин, що мають процесуальну форму, здійснюються за видами процесу (видами судочинства): цивільного, господарського, адміністративного та дисциплінарного.

Неоднорідними будуть захисні правовідносини й у межах матеріально-правової (цивільної) форми. Тут можливий поділ на зобов'язальні захисні правовідносини та незобов'язальні захисні правовідносини. До зобов'язальних слід віднести задоволення вимог потерпілої особи щодо припинення правопорушення (у тому числі усунення перешкод у здійсненні прав) і про відшкодування шкоди та сплату неустойки в непроцесуальній формі.

Незобов'язальними захисними правовідносинами є невиконання (призупинення виконання) зустрічного обов'язку потерпілою особою, одностороння відмова від договору, одностороння зміна умов договору. Серед них слід пригадати й засоби самозахисту, зокрема необхідну оборону.

Виходячи з вищенаведеного поділу захисних правовідносин, визначатиметься й набір прав та обов'язків їх учасників (зміст захисних правовідносин). Тобто зміст захисних правовідносин залежить не тільки від способу захисту, але й від форми захисту. Описання змісту захисних правовідносин вимагає, як зазначалося вище, окремої уваги. Роблячи прикінцеві **висновки**, необхідно зазначити, що подальша розробка матеріалу стосовно розуміння цивільно-правового захисту як виду правовідносин дозволяє чіткіше визначити дійсні правові можливості потерпілої особи та відповідні обов'язки правопорушника. Практичним наслідком цієї теоретико-аналітичної роботи буде підвищення ефективності правового захисту.

Список використаних джерел

1. Антонюк О. І. Право учасників цивільних правовідносин на самозахист : монографія / О. І. Антонюк. – Донецьк : Донецьк. юрид. ін-т ЛДУВС, 2006. – 220 с.
2. Цивільне право України. Загальна частина : підручник / за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, Р. А. Майданика. – 3-те вид., перероб. і допов. – Київ : Юринком Інтер, 2010. – 976 с.
3. Цивільний кодекс України : закон України від 16 січ. 2001 р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
4. Сенчищев В. И. Объект гражданского правоотношения. Общее понятие / В. И. Сенчищев // Актуальные проблемы гражданского права : сб. ст. / Исслед. центр част. права ; Рос. шк. част. права. – М. : Статут, 1999. – С. 109–160.

5. Жуков В. И. Методология похода к объектам информатики как к объектам гражданского правоотношения [Электронный ресурс] / В. И. Жуков // Социальные и правовые вопросы развития вычислительной техники и научно-технического творчества : Труды по социальным проблемам кибернетики. – 1989. – С. 127–137. – (Ученые записки Тартус. гос. ун-та ; Вып. 864). – Режим доступа: https://dspace.utlib.ee/dspace/bitstream/handle/10062/25230/acta_864_1989.pdf.
6. Слипенченко С. А. Оборотоспособность объектов личных неимущественных прав, обеспечивающих социальное бытие физического лица : монография / С. А. Слипенченко. – Харків : ФОП Мигурина Н. А., 2011. – 336 с.
7. Долинская В. В. Защита гражданских прав: состояние, тенденции и проблемы правового регулирования / В. В. Долинская // Актуальные проблемы гражданского права, гражданского и арбитражного процесса : материалы науч. конф., Воронеж, 15–16 марта 2002 г. : в 2 ч. Ч. 1. Гражданское право / под ред. Е. И. Носыревой, Т. Н. Сафроновой. – Воронеж : Изд-во Воронеж. гос. ун-та, 2002. – С. 144–159.
8. Ромовська З. В. Українське цивільне право: Загальна частина. Академічний курс : підручник / З. В. Ромовська. – Київ : Атіка, 2005. – 560 с.
9. Шевченко Я. Н. Средства защиты в гражданском праве / Я. Н. Шевченко // Советское государственное право. – 1977. – № 7. – С. 55–62.
10. Венедиктова І. В. Методологічні засади охоронюваних законом інтересів у приватному праві : монографія / І. В. Венедиктова. – Харків : Нове Слово, 2011. – 260 с.
11. Венедиктова И. В. Охраняемый законом интерес в гражданском праве : монография / И. В. Венедиктова. – Харків : Точка, 2012. – 508 с.
12. Михайлов С. В. Категория интереса в российском гражданском праве : [монография] / С. В. Михайлов. – М. : Статут, 2002. – 205 с. – (Новые имена).
13. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : закон України від 5 лип. 2012 р. № 5076-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.

Надійшла до редколегії 19.12.2014

ЗАГОРОДНИЙ А. С. ПРАВООТНОШЕНИЯ ПО ЗАЩИТЕ ГРАЖДАНСКИХ ПРАВ И ИНТЕРЕСОВ ЗАКАЗЧИКОВ ЮРИДИЧЕСКИХ УСЛУГ

С помощью системного анализа описана гражданско-правовая защита через её понимание как разновидности правоотношений. На примере правоотношений по защите прав и интересов заказчиков юридических услуг определён субъектный состав таких правоотношений, объект (объекты) и основания возникновения. Отдельное внимание уделено описанию такого объекта защиты, как интерес. Относительная новизна использованного подхода состоит в том, что в доктрине гражданского права преобладает точка зрения, в соответствии с которой защита рассматривается не через конструкцию правоотношения, а путём описания актов противодействия, совершаемых потерпевшим лицом. Описание защиты через проекцию правовой формы правоотношения позволяет более чётко определить правовые возможности потерпевших лиц. Практическим следствием такого подхода станет повышение эффективности правовой защиты.

Ключевые слова: защита, правовая защита, гражданско-правовая защита, защитные правоотношения, защита гражданских прав и интересов.

ZAGORODNI A. S. LEGAL RELATIONSHIP OF CIVIL RIGHTS AND INTERESTS OF CUSTOMERS OF LEGAL SERVICES

The article considers the problematic issues of civil protection. The subject of the research is scientific and practical problem concerning the detection of the protection of civil rights and interests. Due to the system analysis the description of civil protection through its understanding as relationships species is given.

As the example of legal relationship on the protection of the rights and interests of legal services customers the subject structure of such a relationship is defined, as well as the object (s) and the reasons of occurrence. Special attention is paid to the description of such protection object as interest. The article notes that although interest is an independent object of protection, at the same time, its defense is carried out together with the protection of certain subjective rights.

The relative novelty of the approach used by the author is that there is a view in the doctrine of civil law, according to which the protection is not seen through the legal structure, but by describing the counter acts committed by the injured person. In other words, the great majority of authors focuses on the facts of the defense, losing sight of the characteristics of the respective rights and obligations of the legal protection subjects. Description of protection through the legal form of legal projection allows defining the legal capacity of the injured persons more clearly.

The practical result of this approach is that there will be more effective legal protection. In the conclusion, the author of the article points to the need of scientific content development of protective relationship.

Keywords: protection, legal protection, civil protection, legal protection, protection of civil rights and interests.